

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

IV. leto

V Gorici, veliki serpan 1883.

8. zvezek.

Presvetega očeta našega

LEONA

po božji previdnosti papeža XIII.

vstanova o postavi frančiškanov Tretjega Reda svetovnega.

Leon škof,

služabnik služabnikov božjih,

v vedni spomin.

Vsmiljeni Sin Božji je sladak jarem in lahko bremo naložil ljudem; oskerbel je vsem življenje in rešenje, ter ko dédiščino zapustil svoji Cerkvi ne le oblast temuč tudi vsmiljenje, tako da se dobrote, ki jih je pridobil človeštvu, nadaljujejo na vse večne čase z vedno enako ljubeznijo. Kaker se je torej v vsem, kar je storil in vказal Jezus Kristus v celem življenju, svetila pohlevna modrost in velika, nepremagljiva dobrotljivost njegova, ravno tako se kaže v vseh posameznih vstanovah kerščanske cerkve neka čudovita prizanesljivost in mehkoba, tako da je tudi v tej reči videti cerkev podobna Bogu, ki je ljubezen. (1. Jan. 4, 16.) Te materine ljubezni najpoglavitniše opravilo pa je to: modro, koliker je mogoče, pripravnati postave časom in šegam in vedno z blagovoljnostjo ob enem in pravičnostjo vказovati in zahtevati. Po takem združenju ljubezni in modrosti se doseže, da ohrani Cerkev

nauk vedno in popolnoma enak, mej tem ko unanji red po previdnosti spreminja.

Tega pota se tudi Mi deržimo v cerkveni vladi ter si štejemo v dolžnost pravično presoditi posebnost teh časov in vse prevideti, da ne bo koga težava strašila in odganjala od vaje koristnih čednosti. In zdaj sicer smo hoteli po tem načinu pretehtati tovarišstvo frančiškanov Tretjega Reda, ki se svetovni imenuje, in dobro prevdariti, ali ne bi bilo treba postav njegovih, ker so časi spremenjeni, primerno polajšati.

Preslavno to vstanovo očeta Frančiška smo toplo priporočili pobožnim kristijanom v okrožnem pismu «Po sreči», katero smo izdali 17. kimavca lanskega leta. Izdali pa smo je s to željo in edino iz tega namena, da bi vabilo naše o pravem času kar največ mogoče ljudi priklicalo h kerščanski svetosti. Zanemarjanje kerščanske čednosti je namreč veliki studenec bolezni, ki svet tlačijo, in nevarnosti, ki se jih bojimo. Ali teh bolezni ozdraviti, teh nevarnosti odstraniti ljudje ne morejo drugači, kaker da pospešujejo posebej in očitno vernitev k Jezusu Kristusu, ki more za večno rešiti te, ki se po njem bližajo Bogu. (Hebr. 7, 25.) Zapovedi Jezusa Kristusa izpolnjevati, v to pa so obernjene popolnoma vstanove frančiškanske; nič ni namreč drugega namerjal presveti njih začetnik, kaker da bi se v njih kaker v nekaki duhovni borilnici ljudje pridniše vadili kerščanskega življenja. Res hočeta sicer prva dva reda frančiškanska, vaji velikih čednosti namenjena, nekaj popolnišega in svetejšega doseči; ali le malo jih more v njih živeti, namreč tisti, katerim je dala dobrota božja, da hité z nekako posebno radostjo do svetosti evangelijskih svetov. Tretji red pa je tako rekoč že po rodu množici primeren, in koliko premore glede pravičnega, neoskrunjenega, verskega življenja, to pričajo prejšnjih časov spominiki in stvar sama.

Bogu, začetniku in pomočniku dobrih svetov, se moramo zahvaliti, da ušesa kerščanskega ljudstva niso bila zaperta omenjenemu Našemu spodbujevanju. Nasproti, poroča se iz premnogih krajev, kako se je zbudila pobožnost do Frančiška Asiškega in kako se je povsod pomnožilo število tistih, ki prosijo, da bi se sprejeli v tovarišstvo Tretjega Reda. Zato smo, da tako rekoč še bolj poženemo te, ki že tekó, tjakaj sklenili obrniti misli, od koder se je kazalo, da bi se vtegnil ali zavreti ali popočasiti ta zveličalni tek duhov. In sicer smo spredvideli najprej, da vodilo Tretjega Reda, katero je Nikolaj IV. predhodnik naš odobril in poter-

dil z apostoljsko vstanovo »Na gori« 18. velikega serpana 1289, ni popolnoma primerno časom in šegam, v katerih zdaj živimo. Ker se torej prevzete dolžnosti brez težave in velikega truda ne morejo izpolnjevati, zato je bilo treba dozdej mnoge reči, ki so v vodilu, tovarišem po prošnjah njihovih odpustčati, kar se ne more goditi, kakor je lahko sprevideti, brez škode splošnega reda.

Potem pa je bila pri ravno tem tovarištvu tudi drugi stvar, ki je zahtevala, da jo oskerbimo. Rimski papeži, Naši predhodniki, so namreč Tretji Red vže od začetka njegovega z najvišjo blagovoljnostjo objemali ter tovarišem podelili premnoge in zadosti velike odpustke v poravnanje tega, kar so se zadolžili. Ali v teku let se je ta reč nekoliko zamotala in dostikrat se ni moglo razločiti, ali je gotovo, da je kateri papež za te ali te primere podelil odpustek in ob katerem času in ketere verste odpustka se je mogoče vdeležiti. Res se sicer ni pogrešala previdnost apostoljskega sedeža v tej reči, in zlasti je papež Benedikt XIV. sè vstanovo »K rimskemu papežu« dne 15. sušca leta 1751 skerbil, da so se rešile dotadanje dvojbe: ali, kakor se godi, čas jih je zopet nanesel ne malo.

Premišljevanje takih nevgodnosti nas je nagnilo, da smo iz svete skupščine, ki je postavljena za varstvo odpustkov in svetih ostankov, neketere kardinale svete rimske cerkve odločili, kateri naj bi stare postave Tretjega Reda sè vso skerbjo pregledali in ravno tako vse odpustke in pravice v kratek pregled sestavljene preiskali in po razumni sodbi o tej reči Nam poročili, kaj se jim zdi, da naj bi se prideržalo, kaj pre naredilo po svojstvu naših časov. Oni so doveršili opravilo, kakor je bilo vkazano, ter Nam svetovali, da je treba stare postave prekreniti in sadanjim šegam in navadam priravnati z nekoličko spremembo nekaterih poglavji. Glede odpustkov pa, da ne ostane vzroka pomišljanju ter se odstrani nevarnost, da bi se kaj godilo brez pravice, so sodili, da bi po zgledu Benedikta XIV. modro in koristno storili, ako prekličemo in odpravimo vse odpustke, ki so do zdaj veljali, ter neketere druge iz novega temu tovarištvu določimo.

Potemtakem — kar dobro in srečno bodi, čast Božjo povikšuj in prizadevanje do pobožnosti in ostalih čečnosti bolj in bolj užigaj — Mi s tem pismom po Svoji apostoljski oblasti postavimo frančiškanov Tretjega Reda, ki se svetovni imenuje, na ta način, kakor je zdolaj popisana, pre narejamo in poterjujemo. S tem pa naj se ne misli, da je kaj odvzeto bistvu tega Reda, katero

hočemo, da naj popolnoma nespremenjeno in celo ostane. Poleg tega hočemo in vkažujemo, da naj se morejo posluževati tovariši tega Reda odpustkov in pravic, ki se dolu v kazalu naštevajo, ker so popolnoma odpravljeni vsi odpustki in pravice, ki jih je temu tovarištvu apostolski sedež podelil pred tem dnem bodisi keder koli, pod katerem koli imenom in v kateri koli obliki.

V o d i l o

udov Tretjega Reda frančiškanskega,
ki se imenuje svetovni.

Poglavje I.

O s p r e j e m i, p o s k u š n j i, o b l j u b i.

§. 1. Sprejeti se smejo le taki, ki so dopolnili štiri-najsto leto, ki so lepega obnašanja, miroljubni in zlasti terdni v sveti katoliški veri in v podložnosti do rimske Cerkve in apostolskega sedeža.

§. 2. Omožene naj se ne sprejemajo brez vedenja in privoljenja moža, razen kè bi kazalo drugače ravnati po nasvetu njihovega izpovednika.

§. 3. Sprejeti v tovarištvo naj nosijo, kaker je nava-da, mali škapulir in pas; ako ne bodo nosili, naj izgube Redu podeljene dobrote in pravice.

§. 4. Gdor stopi v Tretji Red, naj bo eno leto v poskušnji: potem naj se z obljubo zaveže, da bo deržal zapovedi božje, da bo pokoren besedam svete cerkve ter da bo zadostil, ako se kaj pregreši v tem, kar je obljubil.

Poglavje II.

K a k o n a j ž i v é.

§. 1. Udje Tretjega Reda naj se deržé v vsi svoji noši in obleki tiste srednje poti, ki se slehernemu spodobi, zderževaje se predragega lišpanja.

§. 2. Plesov in nespodobnih gledaliških iger, kaker tudi poedin, naj se skerbno varujejo.

§. 3. Jed in pijačo naj uživajo zmerno: in naj ne pri-

sedejo k mizi in ne vstanejo od nje, preden niso pobožno in hvaležno Boga molili.

§. 4. Vsi naj se postijo ta dan pred praznikom Device Marije Brezmadežne in očeta Frančiška: velike hvale vredni pa bodo tisti, ki se bodo verh tega ali postili o petkih, ali zderžali mesnih jedi ob sredah, po stari navadi tretjerednikov.

§. 5. Svojih grehov naj se postavno izpovedo sleherni mesec: tudi naj pristopijo k mizi Gospodovi sleherni mesec.

§. 6. Tretjerednike duhovskega stanu, ki molijo vsaki dan brevir, ne zavezujemo v tem oziru k ničemer drugemu. Svetovni ljudje, ki ne opravljajo brevirja ali Marijinih molitev, imenovanih navadno manjši oficij Bl. Dev. Marije, naj molijo sleherni dan, če niso po boleznii zaderžani, dvanajstkrat Oče naš, Češčena si Marija in Čast bodi Bogu.

§. 7. Gdor ima pravico za to, naj ob svojem času glede premoženja svojega naredi oporoko.

§. 8. V domačem življenju naj si prizadevajo drugim dajati dober zgled: pospeševati pobožnost in vse, kar je dobrega. Knjig ali časopisov, od katerih se je bati pogube čednosti, naj ne pusté prinašati v hišo, in naj ne dovolijo, da bi jih brali njih podložni.

§. 9. Skerbno naj gojijo blagovoljno ljubezen mej seboj in do drugih in naj skerbé, kjer jim je mogoče, da se poravnajo prepiri.

§. 10. Razen v potrebi naj nigdar ne prisegajo. Nesramnega govorjenja in nespodobnih šal naj se várujejo. Zvečer naj se izprašajo, ali so kaj tacega nepremišljeno storili: če so storili, naj greh s pokoro popravijo.

§. 11. Gdor lahko more, naj bo sleherni dan pri sv. maši. K mesečnim shodom, ki jih bo sklical predstojnik, naj prihajajo.

§. 12. Vsak po svoji moči naj nekoliko skupaj zlože, da se podpirajo vbožniši iz števila udov, ali da se skerbi za čast božje službe.

§. 13. K bolnemu tovarišu naj predstojniki ali sami gredo, ali naj koga pošljejo, da bo izpolnil dolžnosti ljubezni. Ravno ti naj v nevarni boleznii opominjajo in pri-

govarjajo, da naj bolnik o pravem času skerbi, da se z Bogom spravi.

§. 14. K pogrebu vmerlega tovariša naj pridejo udje tistega kraja in ptuji (ki so ravno tam), in naj molijo skupno za nebeško tolažbo rajnega Marijine molitve, ki jih je vstanovil oče Dominik, to je Rožnega venca tretji del. Mašniki naj mej sv. mašo, svetovni ljudje pa, ako mogoče, stopivši k mizi Gospodovi, pobožno molijo za večni mir pokojnega brata.

Poglavje III.

O službah, o nadzorovanju in o vodilu samem.

§. 1. Službe naj se oddajajo ob shodu udov, in sicer naj bodo triletné. Nihče naj se jih brez pravičnega vzroka ne brani, nihče jih ne opravlja nemarno.

§. 2. Oskerbnik, ki se imenuje vizitator, naj pridno preiskuje ali se izpolnjujejo postave. Zatorej je dolžan vsako leto, tudi večkrat, če bo treba, obiskati kraje, kjer so udje, in sklicati jih na shod, h kateremu so zavezani priti vsi predstojniki in vsi udje. Ako vizitator keterega sè svarjenjem in zapovedjo na dolžnost opomni, ali mu kaj v zveličavno pokoro naloži, naj ta to ponižno sprejme ter se ne brani zadostiti.

§. 3. Vizitatorji naj se volijo iz prvega reda frančiškanskega ali pa iz tretjega regularnega reda; določili jih bodo kustosi ali gvardijani, ako se za to naprosijo. Neduhovnim možem bodi služba vizitatorja prepovedana.

§. 4. Udje, ki so nepokorni in slabega obnašanja, naj se dvakrat in v tretje opominjajo na dolžnosti; ako ne bodo pokorni, naj se izključijo iz Reda.

§. 5. Ako bi se kedo v teh postavah kaj pregrešil, naj ve, da nima vsled tega nobenega zadolženja, izvzemši to, kar je po Božjih ali cerkvenih postavah vže tako zapovedano.

§. 6. Ako kedo iz veljavnega in pravičnega vzroka ne more izpolnjevati kakega poglavja te postave, je dovoljeno oprostiti ga v tisti reči, ter jo modro zameniti. K temu naj imajo pravico redni predstojniki frančiškanski Prvega in Tretjega Reda, kaker tudi gori omenjeni vizitatorji.

Kazalo odpustkov in pravic.

Poglavje I.

O popolnih odpustkih.

Vsi tretjeredniki obojega spola, ki po kerščanskem obredu izpovedo svoje grehe ter sveto obhajilo sprejmejo, imajo pravico popolni odpustek zadobiti ob tu naštetih dneh in priložnostih:

1. Ta dan, keder vstopijo.

2. Ta dan, keder obljube store.

3. Ta dan, keder se zbero k mesečni pridigi ali posvetovanju, ako katero cerkev ali očitno kapelo pobožno obiščejo in po navadi molijo za potrebe vesoljnega kerščanstva.

4. 4. vinotoka, na god očeta Frančiška, zakonodavca; 12. velikega serpana, na god device Klare, zakonodavke; 2. velikega serpana na praznik Marije, kraljice angelov, zavoljo posvečenja njene velike cerkve; ravno tako ta dan, ko se obhaja vsakoletni praznik tistega svetnika, v čiger cerkvi je sedež tovarištva, ako to cerkev v ta namen obiščejo in po navadi molijo za potrebe kerščanstva.

5. Enkrat vsaki mesec, tisti dan, keder je kateremu ljubo, ako obiščejo v ta namen katero cerkev ali očitno kapelo ter tam nekoliko časa molijo po namenu papeževem.

6. Kolikerkrat, hrepeneči po poboljšanju, delajo osem-dnevne duhovne vaje.

7. Ob smertni uri, ako pobožno izgovore sveto ime Jezusovo, ali z ustmi, ali pa, če ne morejo več govoriti, v sercu. Ravno to pravico uživajo tudi tisti, ki nezmožni spovedati se in prejeti sveto obhajilo, obudé v sercu popolno kesanje čez svoje grehe.

8. Dvakrat v letu, ko dobijo papežev blagoslov, ako molijo nekoliko po namenu papeževem: tako tudi, pod ravno to pogodbo, tisti, ki dobijo tako imenovano odvezo, to je blagoslov ob tu naštetih dnevih:

I. Na dan rojstva Gospoda našega Jezusa Kristusa; II. na praznik vstajenja Gospodovega; III.

Binkoštno nedeljo; IV. na praznik presvetega Serca Jezusovega; V. Brezmadežnega spočetja Bl. Marije Device; VI. Sv. Jožefa ženina, 19. sušca; VII. vtisnjenja presvetih ran očeta Frančiška, 17. kimavea; VIII. Ludovika, kralja francoskega, nebeškega patrona tretjerednikov, 25. velikega serpana; IX. Elizabete Ogerske, 19. listopada.

9. Tudi zadobijo enkrat na mesec tisti, ki molijo petkrat Oče naš, Češčena si Marija in Čast bodi Bogu za potrebe sv. cerkve, enkrat pa po namenu papeževem, vse tiste pravice v odpuščanje svojih grehov, ketere vživajo tisti, ki obiskujejo s pobožnim srcem ali postaje v Rimu, ali pa romajo k porcijunkuli, k naj svetejšim krajem jeruzalemskim in k cerkvi sv. aposteljna Jakopa v Komposteli.

10. Tiste dni, ko so v rimskih mašnih bukvah zaznamenjovane postajne prošnje, more zadobiti sleherni tretjerednik v cerkvi ali kapeli, v kateri je vstanovljeno tovarištvo, ako jo pobožno obišče in po navadi moli za potrebe sv. cerkve, vse pravice in duhovne milosti, ketere vživajo v Rimu rimljani ali ptujci.

Poglavje II.

O nepopolnih odpustkih.

1. Sleherni tretjerednik enega ali družega spola, ki obišče cerkev ali kapelo, v kateri je vstanovljeno tovarištvo, in tamkaj k Bogu moli za potrebe sv. cerkve, zadobi odpustek sedem let in sedemkrat štirideset dni na dan, ko so bile očetu Frančišku čudežno vtisnjene svete rane, na praznik svetih Ludovika kralja, Elizabete Ogerske, Margarete Kortonske, in drugih dvanajst dni, ketere si kateri izvoli ter jih poterdi redovni predstojnik.

2. Keder so pri sv. maši ali drugih duhovnih opravilih, ali na shodih tovarišev očitnih in zasebnih: keder vbože prenočujejo: razpertije poravnajo ali skerbé da se poravnajo: keder gredo k sveti procesiji: keder spremljajo sveti zakrament, ali če tega storiti ne morejo, pri znamenju sè zvonom enkrat molijo Očenaš in Češčena si Marija: ke-

der molijo pet očenašev in češčenasmarij za potrebe sv. cerkve ali pa za dušni mir rajnkih tovarišev tretjerednikov: keder spremljajo na pokopališče kakega mertvega: keder spreobernejo koga, ki je bil zašel v pregrehe: keder podučujejo keterega v božjih zapovedih in drugih rečeh, potrebnih k zveličanju: ali keder storé kaka druga taka dela ljubezni, za vsakikrat in za vsako tako dobro delo morejo zadobiti odpustek tri sto dni.

Vse te zgoraj omenjene popolne kaker nepopolne odpustke morejo tretjeredniki obrniti tudi v prid vernih duš v vicah.

Poglavje III.

O p r a v i c a h.

1. Mašniki, ki so v tretjem redu, imajo pravico privilegiranega altarja trikrat v vsakem tjednu, kjer koli mašujejo, da le niso dobili enake pravice za kateri drugi dan.

2. Gdor mašuje za dušni mir rajnkih tovarišev tretjerednikov, ima vselej in kjerkoli pravico privilegiranega altarja.

In to vse in vsako posebej, kaker je gori določeno, hočemo, da bodi terdno, vstanovljeno in priznано za vselej, ne da bi mogla kaj ovirati vstanovila in pisma apostoljska, določbe, navade, posebne pravice in druga Naša in pisarnice apostoljske vodila ter kar si bodi nasprotnega. Nobenemu torej človeku ne bodi dovoljeno to Naše pismo kaker si bodi in v katerem koli delu poškodovati. Če se pa prederzne kedo kaj takega storiti, naj ve, da si bo nakopal jezo vsegamogočnega Boga in blaženih Petra in Pavla, aposteljnov njegovih.

Dano v Rimu pri sv. Petru v letu včlovečenja Gospodovega 1883, dne 30. majnika, šesto leto našega papeštva.

V i d e n o

C. kardinal S a k k o n i, prodatarij.

De Kuria J. De Akvila Viskonti

T. kardinal M e r t e l.

Mesto † pečata.

Vpisano v tajništvo papeških pisem.

I. Kunjoni.

Svetega Antona čudeži.

IX. Udi.

Na božjo vsegamogočno besedo se je ločila svetloba od teme; nastalo je nebo in zemlja, noč in dan. Sonce je sijalo po dnevi, mesec je svetil, zvezde se lesketale po noči; morju in vodam so bili odločeni kraji, postavljene jim meje; trava je zelenela, drevje je rodilo sad in podnebje in zemlja in vode, vse je bilo napolnjeno sè vsakoverstnimi živalmi: vse je bilo v lepem soglasju, vsaka stvar je bila na svojem mestu, dobro in lepo je bilo vse! In zdaj, ko je bilo zanj pripravljeno vredno stanovanje, stvari Bog njega, ki je imel gospodovati vsemu temu, človeka. „Naredimo“, je rekel, „človeka po svoji podobi in podobnosti, in naj gospoduje čez ribe v morju in ptice pod nebom, in čez zverine in vso zemljo, in čez vso lazino, ki se giblje po zemlji“. (I. Mojz. b. 1, 26.) — Telo človeško je Bog naredil iz persti in vdihnil mu je nevmerjočo dušo, ki ga povzdiguje nad vse druge stvari, ki so na zemlji. Duša je podoba Božja po umu in prosti volji, po pravičnosti in svetosti, ketere je zmožna. Ali duša sama zase v tem življenju nič ne more; ona potrebuje telesa, ki je orodje njene delavnosti. In kako vmetalno je to orodje, kako modro zložena in sestavljena ta mašina! Vsaki delec njen ima svoje delo, vsaki ud svojo službo, ki jo opravlja ali edino po postavi, ki mu jo je Bog dal, ali tudi po volji duše, kateri ima streči. Ravno zato pa, ker je človeško telo tako modro in vmetalno sestavljen stroj, kjer ima svaki ud svojo nalogo in nobeden ni nepotreben, ravno zato je vedno nesreča, bodisi večja ali manjša, ako človek keterega teh udov izgubi, ali ako se mu pohabi in pokvari. Kako se nam smili siromak, ki ne vidi zlatega sonca, ki ne sliši prijazne človeške besede! kako se nam smili vbožec, ki nima nog, da bi hodil, ki nima rok, da bi delal! Vbožca, siromaka imenujemo po pravici takega človeka, kè bi imel tudi polne mošnje cekinov, kè bi tudi v palačah ali gradovih prebival! Res da znajo dan današnji ljudje neketere ude vmetalno ponarediti ter se v resnici ponarejajo, bodisi da se hoče s tem koliker mogoče telesu verniti dostojna postava in podoba, ali da si tak siromak tudi s ponarejenim udom v resnici koliker toliko pomaga. Ali taki ponarejeni udje so vedno le mertvi in vsa vmetalnost človeška jih ne more oživiti. Žive more verniti ude le on, ki

je edini začetnik življenja, „kralj, kateremu vse živi“, Bog sam. To pa je storil posebno dostikrat na prošnjo svojega izvoljenega služabnika, svetega Antona Padovanskega.

1.

Ko je sveti Anton leta 1228 imel postne pridige v Padovi, pride nekega dne k njemu k izpovedi neki mladenič, z imenom Leonard. Izpove se, da je v jezi divjal zoper svojo mater, jo napadel ter sunil z nogo. Sveti Anton je hotel grešniku pokazati velikost te hudobije ter mu reče: „Taka noga zasluži, da bi se odsekala.“ Izrekel je pa te besede s takim povdarkom, da gre mladenič ves prestrašen domov in brez pomiselnosti si odseka nogo, s katero se je tako hudo pregrešil. V tem hipu omedli ter pade na tla. Ko sliši mati nenavadni ropot, hiti gledat, kaj pomeni. Groza jo spreleti, ko vidi sinu v kervi ležečega z odsekano nogo. Ko ji ta pove, zakaj si je nogo odsekal, gre hitro k svetemu Antonu ter ga prosi, da bi šel z njo na dom. Svetnik gre, potrdi najprej mladeniča v zaupanju na Boga, potem vzame v roko odsekano nogo ter jo pritisne na kervavečo rano. In glej! kite, živci in žile, kosti, koža in meso, vse se zaraste v tistem hipu, kri se začne zopet pretakati po nogi, zopet je oživela, bolečine so jenjale in samo proga mu je ostala v veden spomin na ta čudež.

2.

Sveti Anton se je vernil nekega dne po pridigi po samotni poti domov, da bi se odtegnil splošni hvali. Ali neka pobožna žena, ki je bila porodila sinka, pohromljenega na rokah in nogah, mu hiti naproti po stranski cesti. Res se ji posreči, da mu prestreže pot. Ko pride do njega, položi otročiča predenj ter ga prosi, da bi ga ozdravil s znamenjem svetega križa. Svetnik se je hotel v svoji ponižnosti izgovarjati, ali žena počne vpiti: „Ah, pater Anton, vsmilite se mene in tega otročiča!“ Ves ginjen blagoslovi sveti Anton otroka in v tem hipu so bili njegovi udje poravnani in popolnoma zdravi. Potolažena žena pa je s hvaležnim srcem hvalila Boga in svetnika za podeljeno milost.

2.

Sveti Anton je vmerl 13. rožnika 1231 v Arčelli zvanaj Padove. Kmalu po njegovi smerti, 28. rožnika, so prenesli njegovo sveto truplo po želji, ki jo je bil pred smertjo izrekel, v Padovo v cerkev, pri sveti Mariji imenovano. Ni nam treba praviti, da je

bilo to prenesenje slovesno; vse je derlo v mesto, vse je hvalilo in častilo velicega dobrotnika. Pri tej priložnosti se je zgodilo mnoge čudežev; pisatelji pravijo da toliko, koliker jih je bilo prošernih. — Mej drugimi, ki so se gnjeli okoli svetega trupla, je bila tudi neka žena, Kunica imenovana. Le-ta je bila vsa pohromljena in sključena, in strašno gerbo je imela. Ali z velikim zaupanjem se je priporočala celo pot svetniku, da bi ji izkazal milost ter jo ozdravil. In glej! ko stopijo sè svetim truplom v cerkev, je bila žena vseh nadlog rešena; popolnoma zdrava in ravna se je zahvalila svetniku, ljudstvo pa se ni moglo prečuditi temu, kar se je bilo zgodilo.

4.

Gospod Jeronim Berdontelli je bil imeniten zdravnik. Vesten in skerban je bil do družih bolnikov, sam nase pa ni pazil, ko ga je jelo koleno boleti. Ali bolečine so se le hujšale. Naposled je bil primoran poklicati ranocelnika; toda prepozno je bilo. Več ni mogel vstati iz postelje; skozi štiri leta se zdravi, pa brez vspeha; bolečine so bile tako hude, da jih ni mogel več prenašati. Zdaj se oberne do svetega Antona; njemu na čast začne devetdnevnicu ter ga prosi, da bi ga ozdravil. In glejte! devetdnevnic je bila končana in gospod Berdontelli je bil popolnoma zdrav. To je pismeno spričal zdravnik sam leta 1652.

5.

V Napolju je stal nekega dne leta 1680 meseca listopada neki brivec v svoji brivnici ter ljubkal sinčka, ki ga je deržal v naročju. Ravno v tem hipu pride mimo neki sevražnik njegov. Ko vidi brivca z otrokom v naročju, zdi se mu, da ima zdaj lepo priložnost maščevati se nad njim, ki se ni bil vstanu braniti. Hitro tedaj stopi v brivnico ter ga napade z bodalom. Brivcu je bil ta napad nepričakovan. Ko tedaj sovražnik bode po njem, ne gleda sam nase in ne porajta na rane, ki mu jih strastni nasprotnik seka, ampak skuša rešiti le nedolžnega otročiča svojega. In to se mu tudi posreči. Ko pritečejo naposled na brivčevo vpitje žena in sosedje, najdejo otroka zdravega, njega pa vsega ranjenega v kervi ležečega na tleh. Žena se silno prestraši; vender ne obupa. Prav iz dna serca kliče svetega Antona na pomoč ter s terdnim zaupanjem položi listek, na katerem je bil tiskan responzorij, na eno naj globočjih ran. Potem naredi čez rano znamenje svetega križa in glej! — ko odmakne listek, je bila rana zaceljena. Po tem čudežu raste njeno zaupanje in zaporedoma polaga listek od rane do rane;

kmalu vstane mož popolnoma zdrav ter hvali Boga in svetega Antona, ki se mu je skazal tako dobrotljivega.

6.

Gospod Janez Bodžani (Bogiani) je bil šest in šestdeset let star, ko je nekega dne meseca rožnika leta 1685, padel z visočine ter si je zlomil nogo. Nekaj dni se je zdravil; potem pa stori obljubo, da hoče iti peš k altarju svetega Antona, če ozdravi. Stanoval je v Benetkah pri svetem Blažu Kostelskem; iz svojega stanovanja gre po bérilah proti cerkvi frančiškanov konventualov. In glejte! ko se bliža cerkvi, berž čuti, da se mu je noga zarastla; vstopi torej in sam obesi berle na altar svetega Antona v znamenje zadobljene dobrote.

7.

Jožef Amandola je terpel prehude bolečine na desni nogi. Zdravniki in ranocelniki so poskušali vsa zdravila, ki so jim bila znana, da bi odpravili te bolečine, toda zastonj. Bolnik kliče tedaj na pomoč svetega Antona in skozi trinajst dni skerbi da gori svetilnica pred svetnikovo podobo. Trinajsti dan pa si da prinesiti nekaj cvetlic z altarja svetnikovega in veleval, da naj jih pomočijo v olje, ki je gorelo pred podobo svetega Antona. Nato mu pomažejo bolno nogo in hitro se mu zmanjšajo bolečine; zdaj nadaljujejo maziljenje in v malo dneh je bila noga zdrava. Jožef se je šel zahvalit v cerkev svetega Lorenca v Napolju, kjer se je to zgodilo, k altarju svetega Antona.

8.

Že dve leti je imel neki Anton Ludovik Skarpani raka na nogi. Naj hujše bolečine pa je terpel leta 1683 meseca listopada. Tudi v smertni nevarnosti je bil, ker se je pomikala bolezen vedno dalje proti persim. Bolniku se ni zdelo škoda denarja, da bi zadobil zdravje: klical je zdravnike, kupoval in rabil vsa zdravila, ki so mu bila nasvetovana, ali noga je gnjila le naprej. Nasvetuje mu pa neki Matevž Kapuano, da naj se priporoči svetemu Antonu ter dá opraviti zase devetdnevnic v cerkvi svetega Lorenca pri altarju svetega Antona. Skarpani stori, kaker mu je bil prijatelj nasvetoval. In res, mejtem ko so opravljali zanj devetdnevnic, občuti v sercu neizrečeno tolažbo in zdelo se mu je, kaker bi mu rekel sveti Anton, da bo gotovo ozdravel. Obišče ga pa neki drugi prijatelj ravno ob tem času, ki mu nasvetuje zdravnika Fabricija Arčera. Ker Bog lahko vslíši naše prošnje ter podeli človeku zdra-

vje na eden ali drugi način, je sklepal bolni gospod, da mu je prijatelj prav po navdihovanju svetega Antona imenoval tega zdravnika. Vboga ga. Zdravnik se loti, da ga bo zdravil, ali naglega zdravja mu ne obeta. Najmanj nekaj mesecev, tako so mislili vsi, bo prešlo, preden ozdravi, če bo šlo po sreči; kako veliko je bilo tedaj sterjenje, ko je bila noga v dvajsetih dneh popolnoma zdrava! Gospod Skarpani je bil za trdno prepričan, da se ima za to čudno in naglo ozdravljenje zahvaliti le priprošnji svetega Antona, in v tem prepričanju je dal podeljeno mu milost tudi zapisati v čast svetnikovo.

9.

Trinajstletni sin Janeza Amalda iz Burana v beneški okolici, Jeronim po imenu, je imel na desni nogi šen, ki se je spremenil v raka. Noga je jela gnjiti. Zdravniki so iz jabelka na kolenu vun pobrali gnjile kosti. Ali to še ni zadostovalo, mariveč so terdili, da morajo odrezati nogo, ako hočejo mladeniču rešiti življenje. Ko Jeronim to sliši, zahteva poln zaupanja, da naj mu prinesó podobo svetega Antona, ter prosi svetnika pomoči. Obljubi, da hoče obiskati svetišče njegovo v Padovi ter iz hvaležnosti oblačiti se celo življenje v pepelnato obleko. Komaj stori to obljubo, že je bil popolnoma zdrav in precej se odpravi na pot v Padovo, da izpolni obljubo. Vsi so se čudili, tako zavoljo naglosti ozdravljenja, kaker zlasti zato, ker so bile tudi kosti, ki so mu jih vun pobrali, nadomeščene, tako, da mu hoja ni delala nobene težave.

10.

Neki Markoaldo iz Padovanske okrajine je imel ženo, z imenom Džila (Gilla). Le-ta je hudo zbolela in vsled bolezni se ji posuši noga. Že osem let ni mogla nanjo stopiti in hodila je le ob bérilah. Govorilo se je pa mnogo o čudežih, ki so se godili po Antonovi smerti in tudi ta dobri mož zaupa, da bo ozdravljena njegova žena. Pelje jo tedaj v Padovo; žena pride v cerkev z veliko težavo in pride do groba Antonovega. Tukaj moli priserčno in potolažena je bila. V suho nogo se ji verne življenje in popolnoma zdrava gre peš domov ter glasno hvali dobrotljivost svetnikovo.

11.

Neki Massagverra je imel že dve leti v eni nogi skerčene čutnice. Nobeno zdravilo mu ni pomagalo. Oberne se tedaj sè zaupanjem do svetega Antona ter gre v Padovo, da bi obiskal sve-

tinje svetnikove. V sredi goreče molitve naenkrat stegne nogo vpričo vseh in brez ptuje pomoči gre domov poln hvaležnosti do dobrotljivega svojega rešitelja.

12.

Na Španjskem je padel neki zidar tako nesrečno, da je ostal kruljev; le ob berlah je mogel hoditi. Sliši pa o velikih čudežih svetega Antona in tedaj dobi zaupanje, da bo svetnik tudi njemu pomagal. Začne moliti in prositi, in tako nadaljuje nekaj časa; pa ni bil vslišan. Hude skušnjave se ga lotijo in nekega dne ga premagajo; pred podobo svetega Antona začne sam pri sebi godernjati in očitati svetniku, kaker da bi bil terd in gluh, ker noče vslišati njegovih prošenj. Zdaj se mu zdi, kaker bi bil stopil iz podobe sveti Anton sam in da se mu bliža, žugajoč mu. Zidar se prestraši, spusti se v tek in res je mogel teči in bežati brez bérel, ker se je svetemu Antonu dopadlo, da ga je ozdravil na to način.

13.

Neki mož je imel eno nogo dosti krajšo ko drugo ter je tedaj zelo šepal. Sprijaznil se je pa s patrom Bernardom, ki je bil poseben častivec svetega Antona. Ko ga vidi pater tako šepastega, pravi: „Zakaj se pa ne priporočiš svetemu Antonu Padovanskemu, da ti podaljša nekoliko nogo, da boste obe enaki? Prav iz serca se mu priporoči“. Nato se ga dotakne s podobo svetnikovo. Terna vera je pomagala. Odslej je hodil mož ravno.

14.

Eno leto po smerti svetega Antona je popotovala v Padovo neka Karolina, Nemka po rodu, da bi zadobila zopet vid. Sedem let je bila namreč vsled hude bolezní že slepa na obe očesi. Ko pride v cerkev, se najprej izpove in gre k svetemu obhajilu. Potem obišče svetnikov grob ter prosi z gorečnostjo, da bi se ji sveti Anton milostivega izkazal. In glej! kmalu se ji odprejo oči, razloči reči okoli sebe in naj prvo vidi grob svojega dobrotnika. O kako hvaležno je bilo njeno serce in s kakšno pobožnostjo je častila svetega Antona!

15.

Brat Teodorik, minorit, je po neki bolezní ostal slep na eno oko. Rad je molil in terdno je zaupal, da si bo izprosil zdravja. Dve leti je molil in prosil, ali Bog ga ni vslišal. Naposled se priporoča svetemu Antonu in dobi dovoljenje, da sme iti v Padovo h

grobu svetnikovemu. Tukaj moli še bolj goreče, kaker poprej, in sveti Anton se mu izkaže milostivega. Spregleda tudi na drugo oko ter zdrav zapusti cerkev.

16.

Neka deklica, z imenom Avrijema, je bila že dvajset mesecev slepa. Ni bilo nič več upanja, da bi ozdravela s človeško pomočjo, ker so poskušali nad njo vse, karkoli so le vedeli, pa zastonj. Pa, kar človeška učenost ni premogla, to je storil sveti Anton. Peljali so jo k svetnikovemu altarju, položili platneni pert, ki ga je pokrival, na oči Avrijemi in ta trenotek spregleda deklica.

17.

V Padovi je živel neki mlad človek, ki je bil gluhi in mutasti že od rojstva. Pet in dvajset let je imel, ko se mu prikaže dvakrat sveti Anton ter mu reče, da naj se priporoča njemu, če hoče biti ozdravljen. Ali gluhomutec ne zapopade, kaj hoče sveti Anton od njega in išče svetnika po hiši in po mestnih ulicah. Nato se mu prikaže sveti Anton v tretjič in zdaj se še le izmisli, kaj ima storiti. Gre v cerkev svetega Antona in tukaj ga prosi, kaker ve in zna, da bi se ga vsmilil. Celo noč prečuje v molitvi. Drugi dan popoldne ga obda naenkrat nebeška svetloba. In zdaj čuti kaker bi se mu vse pretreslo v glavi in po udih, začne se zelo potiti po celem životu in zave se, da sliši, in zdi se mu, kaker bi mogel govoriti. Tudi opazi, da je dobil nov jezik namestu poprejšnjega, ki je bil pomankljiv in ostuden. Še več, govoril je popolnoma neznan in nov jezik, in navadne naj potrebnije besede se je moral še le učiti. Z radostnim srcem je hvalil Boga in svetega Antona; vsi pa so stermeli, ko so videli tako velik čudež. Gluhomutcu je bilo prej ime Peter; po tem čudežu pa so ga klicali Antona.

18.

Neki Bolgar Roland je oglušil na obe ušesi in že dvajset let ni več slišal. Ali v sercu je imel terdno vero in vedno ga je navdajalo upanje, da bo po zasluženju in priprošnji svetega Antona zadobil zopet sluh. Ni se ogoljufal. Šel je k svetišču čudodelnega svetega Antona ter ga priserčno prosil zdravja. Svetnik ga vsliši; gluhemu se odpro zopet ušesa.

19.

Dominik Komutini iz Sandžovana, mesta na Bolonjski zemlji, je onémel. Deset mesecev ni nič govoril in nobeno zdravilo mu ni

pomagalo. Nato stori neko obljubo svetemu Antonu in hitro je ozdravel. Sam je pripovedoval milost, ki mu jo je svetnik izkazal, manjšim bratom ter s prisego poterdil resnico.

20.

Nekega Antona iz Padovanske okrajine je bolela leva roka tako zelo, da mu ni bila za nobeno rabo. K tej nesreči se pridruži še druga; obdolžili so ga po krivem tatvine. Bog je pripustil, da je bil ponižan, zato, da bi bil potem povikšan. Pripeljejo ga pred sodnike, in pred njimi moli glasno in sè zaupanjem: „Sveti Anton, prosim te, če sem kriv, naj pride tukaj vpričo vseh v mojo desno roko ravno taka bolezen, kaker jo imam v levici, da ne bom mogel krasti za naprej; če sem pa nedolžen, stori, da bom ravno tako tukaj vpričo vseh ozdravel.“ Ni še prav končal svoje molitve, že čuti, da se mu vrača moč v bolno levico in vpričo vseh ozdravi popolnoma. Zdaj so spoznali, da je bil po krivem obdolžen tatvine.

21.

Šestega malega serpana leta 1780 je izkazal sveti Anton neki gospe iz Padove, Anježi po imenu, hčeri gospoda Andreja Beltrami, to milost. Na perstu desne roke je imela neozdravljivo bolezen. Skozi štiri leta so poskušali, kar le mogoče, ali rana se ni hotela zaceliti. Zdravniki so tedaj sklenili, da ji bodo odrezali perst, ker se je bilo zelo bati, da bi se rak ne razširil po celem životu. Gospa Anježa pa je bila velika častivka svetega Antona, zato sklene njemu na čast trinajst torkov praznovati. In ko moli neki torek z veliko gorečnostjo pri svetnikovem altarcu, opazi kar naenkrat, da ji je perst ozdravel. Gospa ostermi in vsi pričujoči se čudijo temu dogodku.

22.

Cezarija, Benečanka, je bila vedno žalostna, ker je imela že skozi dve leti eno roko sključeno in eno nogo hromo. Ko pa sliši toliko govoriti o čudežih svetega Antona, ki so se od dne do dne množili, sklenc, da pojde v Padovo, ter terdno zaupa, da ji bo svetnik pomagal. Pride tjakaj, obiše z naj večjo pobožnostjo sveti grob in komaj se ga dotakne z bolno roko, že vidi, da je vslišana; roka in noga se zravnote naenkrat. Od veselja zavpije žena in hvali svetnika in ž. njo skupaj prepeva hvalo svetemu Antonu zbrano ljudstvo, ki je bilo priča tega čudeža.

23.

V mestu Konkordiji v vojvodini Módenski, je padel neki Friderik po nesreči prav z verha nekega zvonika dolu na tla. Ni se sicer vbil, ali ves je bil polomljen in poškodovan. Ranocelniki so bili hitro okoli njega, ravnali so zlomljene kosti in obezavali rane, kar se je dalo, in res okreva nekoliko, toda kruljev je ostal in še z berlami je komaj komaj lazil okoli. V tem žalostnem stanu zbudijo čudeži, ki so se na priprošnjo svetega Antona godili, v njegovem sercu terdno zaupanje na pomoč mogočnega svetnika. Dá se tedaj nesti v Padovo. Tukaj pred grobom tega tolažnika žalostnih prosi priserčno, da bi mu pomagal ter ga ozdravil. In glej! moči se mu povernejo v noge in popolnoma ozdravi. Obesi berle na altar in s hvaležnim srcem ter ravan, kaker je bil pred nesrečnim padcem, se verne v svojo domovino.

24.

Margareta, meščanka Padovanska, je imela sključeno levo roko, tresla se je po celem životu, ena noga ji je bila hroma in vrat je imela pripognjen. V resnici, velika vbožica je bila! Nesejo jo k svetemu Antonu. Koliker ji je bilo mogoče, se tukaj ponižno prikloni, ter prosi čudežnika, da bi se je vsmilil. Sveti Anton vsliši priserčne prošnje; roko, ного, vrat in život, vse ji ozdravi.

25.

Frančiško Brandani, hčer Petra in Elizabete, je bolela desna roka. Nič ni mogla delati ž njo, bolečine so bile hude. Skozi osemnajst dni se je zdravila, ali pomagalo ji ni vse nič. Gre torej sè stariši v Florenco in tam v cerkvi svetega Križa pri altarju svetega Antona stori obljubo, da bo nosila obleko pepelnate barve skozi eno leto, če jo ozdravi svetnik. Nato dá brati sveto mašo. Mej mašo čuti, da se ji povračajo moči v roko, bolečine pojenjajo in Frančiški se zdi, kaker bi ji ravnal roko sam sveti Anton. Ozdravljena s hvaležnostjo izpolni obljubo.

26.

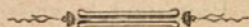
Rajna Elizabeta Sanna s Korzike, tretjerednica, ki je v sluhu svetosti vmerla leta 1856 v Rimu, je padla nekedaj prav nesrečno, ko je šla k Sv. Mariji Veliki; zlomila si je roko. V bolnišnici terdijo ranocelniki, da je ni nobene druge pomoči, kaker da ji odrežejo roko. Elizabeta se priporoči svetemu Antonu, in s terdnim za-

upanjem celo noč prečuje v molitvi. Ko pride odločena ura ter je bilo že vse pripravljeno, da bi ji rezali roko, odvijejo povoj in stermé vidijo, da je roka popolnoma zdrava. Elizabeta in vsi pričujoči hvalijo nato svetega Antona.

27.

V „Svetega Frančiška zvonček“ se piše leta 1881:

Okoli dve leti je imel neki dečák žlezni otok na kolenu. Razni zdravniki so ga zdravili, ali bolezeni niso mogli odpraviti. Sicer mu je preteklo jesen nekoliko odleglo, ali potem se je ponovila bolezen tolikanj hujše. Bolnik naposled še po berlah ni mogel več hoditi, moral je ostati v postelji. Priporočil sem mu pobožnost do svetega Antona in da bi spodbudil in pomnožil njegovo zaupanje, sem mu dal en letnik „Sv. Frančiška zvončka“. Dečák je tedaj popolnoma v Boga stavil svoje upanje, praznoval je devet torkov na čast svetemu Antonu ter se priporočal njegovi priprošnji. Moliti so mu pomagali stariši in bratje in sestre. Ob torkih je gorela v cerkvi pred podobo svetega Antona sveča. Mej tem, ko se je pobožnost opravljala, se je bolezen od dne do dne zmanjševala, tako da je bolnik kmalu mogel hoditi ob berlah. Ko se je doveršilo vseh devet torkov, je mogel hoditi dečák tudi brez berel in nobene bolečine več ne čuti. On misli, da mu je Bog na priprošnjo svetega Antona pomagal, in iz hvaležnosti do Boga in svetega Antona bi rad razglasil to milost.

Stanje in razširjevanje

sv. katoliške cerkve v poslednjem času.

IV. Avstralija.

(Konec.)

Od Nove Kaledonije pride parna ladja v treh dneh proti severno vshodni strani grede do otočja Fidži ali Viti imenovanega, ki je od leta 1874 angleška naselbina. Vseh otokov je 225, mej njimi naseljenih okoli sto. Prostora ima to otočje nekoliko več od apostolskega vikarijata Nove Kaledonije, da torej nadvojvodino Dolenje Avstrije nekoliko presega, vendar velikosti vojvodine Štajerske ne doseže. Precej velika sta otoka: Viti Lévu, ki je blizu tolik kaker Gorenja Avstrija, to je večji kaker cela Kranjska ali Koroška, in Vanúa Lévu, ki je skoraj za polovico manjši od one-

ga. Drugi otočiči so še dosti manjši, večinoma čisto majčicini, vsi pa so lepi in jako rodovitni. Celo otočje bi lahko redilo naj manj 2 milijona ljudi, 16 krat toliko, kaker jih zdaj tam živi. Leta 1881 so namreč našeli vsega prebivavstva skupaj 125 tisoč duš. Mej njimi je bilo domačega naroda 115635; ostali so bili priseljenci iz raznih delov sveta, angleži, nemci, amerikanci itd.

Vitijanci so lepi, visoki ljudje, sploh veči in močnejši od evropejcev. Kože so temne erdečkasto-erjave, las černih. Nekedaj so bili človekojedi, da jim ni bilo para na svetu: kar jih imajo angleži pod oblastjo, je nehala ta grozovitost povsod, tudi v notranjih delih velikega otoka Viti Levu, kjer so še dozdam ajdje.

Pervi kerščanski misijonarji, ki so se naselili mej temi nevarnimi ljudmi, so bili protestantje, vveslijanci ali metodisti, ki so leta 1835 na Vitijskih otokih vstanovili eno svojih postaj. Čez devet let potem, 1844, so poskusili katoliški misijonarji, maristi, misijon začeti na otoku Lakemba, ali protestantje so jih odpodili. Poskusili so nato na drugem celo majhinem otočiču, Nakumo imenovanem, ki so ga morali pa tudi popustiti. Vernili so se na Lakembo ter tuli na nekih drugih otočičih začeli oznanjati katoliško resnico. Ali povsod so se jim protestantje terdovratno vstavljali dolgo let. Vender naši misijonarji niso obupali, dasiravno je bilo le malo vspeha; tolažili so se, da že pridejo boljši časi. In prišli so res. Dandanašnji je na Vitijskih otokih apostolski vikarijat, ki šteje okoli 8000 katoličanov, kakih 12 misijonskih postaj in več lepih cerkev in kapelic. Protestantov, zlasti vveslijancev je seveda mnogo več; kaker se poroča, okoli 103000. Oni imajo 776 cerkev, 8 angleških misijonarjev in 47 domačih pridigarjev. Krivico bi jim delali, ako ne bi pripoznali, da so tudi oni svoj del pripomogli, da se je konec storil surovosti in človekožirstvu, nevarnosti za življenje in premoženje, vojski vseh proti vsem. Zdaj mir in red vlada v tej blagoslovljeni zemlji in kar je znamenito, domače prebivavstvo se ne izgublja, kaker navadno po drugih deželah, ki so prišle evropejcem v oblast. V Novi Zelandiji je mej prvotnimi prebivavci poredkoma kje videti kaj otrok, na Vitijskem pa jih je po vaseh vse živo in skoraj iz vsake kočje se sliši vkanje dojenčka.

Glavno mestce Vitijskega otočja je Levúka na malem otoku Ovaláu. Prebivavci mestca, ki jih je okoli 1200, so večinoma evropskega rodu; katoličanov je vmes le kakih 70, vender je katoliška cerkev mej vsemi drugimi najlepša. Tukaj je tudi

sedež apostoljskega vikarja. — Znamenito je, da se v Levuki ti-
skajo tudi 4 časopisi, mej njimi eden v vitijem jeziku.

Od tega otočja dalje proti severu in vshodu imajo marišiti še
dva apostoljska vikarijata, vikarijat Centralne Oceanije in vikari-
jat Samoanskega otočja. Pod apostoljski vikarijat Centralne
Oceanije spadajo posamezni otoki na severju Vitijškega otočja:
Rotuma, Futuna in Uvéa (ali Wallis) in na južno-vshodni strani
od Vitijškega celo Prijateljsko otočje, ki se po domače imenuje
Tonga. — Rotuma je zdaj angleško posestvo pod vitijsko vlado;
s parno ladjo od Vitijškega otočja kakih 30 ur vožnje proti seve-
ru. Obstoji iz glavnega otoka in osem čisto majčicinih; vse vkup
meri nekaj čez pol štirjaške milje ter ima okoli 2500 prebivancev
kufrasto-erjave kože. Vsi so kristijani. Okoli tisoč je mej njimi
katoličanov, ostali so protestantje. To razcepljenje v veri je bilo
vzrok mnogih preprirov in nemirov, ki so pa nehali, kar vkažejo
angleži, ki dajo tudi katoliški cerkvi popolno slobodo. — En dan
vožnje od Rotume proti vshodu, nekoliko na jug, je Futuna, maj-
hin samostojen otok z okoli 1500 prebivanci, ki so zdaj vsi kato-
ličani, v dve fari razdeljeni. Na Futuni se zida celo samostan,
ali se je že sezidal. — Zopet en dan vožnje od tod proti sončne-
mu vshodu nekoliko na sever je otok Uvéa,^{*)} ki ima nekaj čez
poldrugo štirjaško miljo prostora in okoli 4000 prebivancev. Tudi
ti so vsi katoličani, razdeljeni v tri fare, ter živijo mirno in srečno
pod svojo domačo kraljico Amalijo. Kako dolgo jih bodo pustili
evropejci v miru in slobodi, seveda ni gotovo. — Še druga, večja
samostojna država je v tem apostoljskem vikarijatu, kraljestvo
Tonga ali Prijateljsko otočje. Od Uvéje do tega otočja je s par-
nico kaka dva dni vožnje proti jugu, nekoliko na vshod. Z Vitij-
skih otokov je tja še bliže, namreč okoli 50 milj. Vseh skupaj je
Prijateljskih otokov več ko 150, vendar merijo, ker so majhni, le
nekaj čez 18 štirjaških milj, to je deseti del Kranjske vojvodine.
Prebivancev ima to kraljestvo okoli 22 tisoč. Vsi so kristijani;
ali katoličanov je vmes le okoli 2000, ostali so protestantje (ve-
slijanec). Tudi kralj je protestant, vendar zdaj katoličanom dober
in priazen. Velik, star gospod je, ki ima že čez 80 let. Ime mu
je Jurij. Glavni otok njegovega kraljestva je Tongatabu (t. j. Sve-
ta Tonga). Ta otok je 4 do 5 milj dolg in 2 do 3 milje širok

^{*)} Tudi mej lojeltijskimi otoki je en otok tega imena; ta torej mi rav-
no tisti.

ter ima podobo proti severju odperte podkve. Na severnem bregu stoji glavno mesto Nukalófa, kjer stanuje kralj v lepi, gradiču ali vili podobni hiši. Oblači kralj Jurij sebe in svoje vojaštvo, ki šteje v miru 500 mož, popolnoma po evropsko. Tudi svoj državni zbor ima kraljestvo; 21 kanonskih strelav pozdravlja kralja, ko pride, da ga odpre ali sklone, kaker je po Evropi v navadi. Katoliške misijonske postaje so na Tongatabu tri: Maofága, Múa in Hihífo. Razun teh je znamenita postaja na otoku Vaváu,*) kjer je sam kralj Jurij dal za njo potrebno zemljišče. Vaváu je lep in rodovitn otočič, ki meri poltretjo štirjaško miljo; nanjem prebiva okoli 200 katoličanov poleg 6000 protestantov. Velika nesreča pa je zadela ta otok lani 25. sušca, ko je grozovit vihar polomil drevje in poderl več ko tisoč hiš, mej njimi tudi lepo katoliško cerkev, ki je stala gorečega misijonarja premnogo truda in skerbi. Pa tudi na Tonga-tabu je vihar podiral hiše in cerkve. — Prijaznost kralja Jurija do katoličanov lepo priča, kar se je bralo v misijonskih časopisih lani o procesiji svetega Rešnega Telesa, ki jo je vodil apost. vikarij Centralne Oceanije Lamáz (Lamaze) v Maofagi. Kralj je sè vso radovoljnostjo prepustil tamkajšnjemu misijonarju p. Armandu Olijeru svoja dva kanona in dovolil, da spremlja procesijo tudi vojaštvo, ki je v celem okraju. Redovnice so napravile štiri lepe altarje in tako se je zveršila procesija skoraj kaker pri nas po škofovskih mestih. Pri vsakem blagoslovu so vstrelili vojaki s puškami in nato sta zagermela kanona, da se je otok potresal. Z mladim gorečim misijonarjem maofaškim je zlasti sin kralja Jurija v posebno prijateljskih razmerah, kar bi vtegnilo sčasoma dosti koristiti katoliški cerkvi v malem kraljestvu, ki ga bo imel vladati čez ne dolgo časa. — Najstariša postaja na Tongi je Mua, kjer je pred več ko 40 leti na suho stopil prvi katoliški misijonar, pater Ševrón (Chevron), ki od tedaj ni več zapustil tega kraja. Lani so Tonžani s priserčno slovesnostjo obhajali njegovo zlato našo. Tudi protestantje so se s katoličani skupaj veselili ter lepe darove prinesli častitljivemu starčku. Ko je poslednje sporočilo, ki ga imamo iz apostolskega vikarijata Osrednje Oceanije.

Gori imenovan škof Lamaz je ob enem tudi apostolski vi-

*) V oceanskih jezikih se besede tako izgovarjajo, da imajo toliko zlogov, kolikor samoglasnikov, naglas je navadno na predzadnjem zlogu, torej: Va vá-u, Ma-o-fá-ga, Sa-va-i-i, Ha-va-i-i itd.

karij sosednjega misijona, apostoljskega vikarijata otočja Samoanskega ali Čolnarskega. Samoansko otočje je dva dni vožnje od Tonga-tabu proti severju, od Uvéje en dan vožnje proti vshodu. Otokov ima naseljenih vseh vkupaj deset, ki imajo prostora malo čez 50 štirjaških milj, t. j. blizu četerti del Slovenskega Štajerskega. Vsi so lepi, rodovitni in zdravi tudi za evropejce. Največi mej njimi je Savafi, ki ima okoli 12000 prebivavcev; drugi po velikosti, pa prvi po znamenitosti je Upólu, kjer je glavni kraj celega otočja, Apija. Upolu ima 15000 prebivavcev in 7 katoliških misijonskih postaj; Savafi ima 4. Mej tema dvema velikima otokama sta dva celo majhina, Apolima in Manóno, oba lepa in rodovitna, zlasti Manóno je kaker en sam vert; ima okoli 1000 prebivavcev z eno katoliško misijonsko postajo. Tretji po velikosti je otok Tutufla najjužniši tega otočja s 5000 prebivavci in eno katoliško misijonsko postajo. Zavoljo izverstne morske loke Pango-Pango bi vtegnil ta otok sčasoma postati važen. Do zdaj je, kaker smo ravno rekli, najvažniši Upólu se svojim glavnim krajem Apijo, ki postaja vže podobna evropskim mestom. Tukaj je tudi mnogo ptujcev, večinoma nemcev. Nemški trgovci iz Hamburga imajo tu veliko trgovino v rokah ter razširjujejo od tod svoj vpliv daleč vkrog po Oceaniji. Mej cerkvami je v Apiji najlepša katoliška, ki ima celo uro na turnu. Vender je bila že pred leti premajhina in zdaj se zida nova. Poleg cerkve je škofova hiša. V Apiji so tudi redovnice, sestre naše ljube Gospe Oceanijske, ki uče in odgojujejo žensko mladino. Ne daleč od mesta je kraj, ki se imenuje Vaéa, kjer so šole za katehiste. Katehisti so domači ljudje, ki jih misijonarji posebno dobro izuče v kerščanskem nauku, da jih more potem škof pošiljati druge učiti po otokih, kamer misijonarji le malo kedaj morejo priti. Protestantje ravno s pomočjo velikega števila takih katehistov tako naglo razširjujejo svoj nauk; zato so gotovo prav storili katoliški misijonarji, da so jih v tem začeli posnemati v obilniši meri. Kedor hoče katehist biti, se uči tri leta v omenjeni šoli; nato se oženi, ako ni bil že prej, in škof ga pošlje z družino, kamer se mu potrebno zdi. Neoženjeni se katehisti ne pošiljajo nikamer. Ti katehisti uče mlade in stare in skerbe za njih dušno zveličanje, in dasiravno niso duhovniki, vender jih ljudje in celo glavarji spoštujejo ko poslance škofove in svoje učitelje in predpostavljene.

Vseh katoličanov je na Samoanskem otočju okoli 5600; večina prebivavcev, namreč 36000, je pridobljena za protestantovstvo;

ajdov je le še kakih 3000. Samoanci so sploh dobri, prijazni in veseli ljudje. Človekožirci tudi ko ajdje niso bili. Misijonarje so podučljivo poslušali, za sveto vero so jim iz serca hvaležni ter jim skazujejo veliko ljubezen in spoštovanje. Vender se Samoanci ne morejo srečni imenovati; od leta 1868 imajo skoraj neprenehoma vojske mej sabo; ptujci so netili needinost in prepire, ter pri tem iskali dobička za svoje mošnje. Zdaj je kralj Malietoa Laupepa sicer sploh priznan — stanuje v Apiji — vender skoraj da nima zadosti moči in oblasti, da bi vzdržal edinost mej svojimi ljudmi ter se vbranil ptujcev, ki iščejo le svoje koristi.

Od Samoanskega otočja proti severju nekoliko na zahodno stran so mali Tokeláuvski ali Unijonski otočiči, ki spadajo tudi k apostoljskemu vikarijatu Samoanskemu. Od Apije bi se potrebovalo do njih s parno ladjo kakih 30 ur — seveda s tem ni rečeno, da se misijonarji navadno vozijo na parnih ladjah, dostikrat so veseli, ako dobijo slabo navadno barko, ki potrebuje mnogo več časa. Tokeláuvski otočiči so štirje in merijo vsi vkup le četert štirjaške milje. Prebivavcev je na njih malo čez 500; Fakaofu jih ima nekaj nad 200, Oatafu in Nukunono po 140, Olosenga okoli 30. Vsi so kristijani, na Oatafu protestantje, na Nukunonu katoličani, na Fakaofu je menda večina protestantska, manjšina katoliška. *)

Od Tokelauvskega proti zahodu je Elisovo otočje s kakimi 2500 prebivavci, katerih večino so protestantje spreobrnili; katoličanov je nekoliko na otoku Funafuti, kjer imajo Samoanski misijonarji svojega katehista. —

Proti vshodu od apost. vikarijatov Centralne Oceanije in Samoanskega otočja sta še dva apostoljska vikarijata, namreč Tahitijski in Markeški, izročena obedva francoski skupščini presvetih Serc, ki jo je leta 1805 začel mašnik Peter Kudrén (Coudrin) v Parizu v neki hiši ulice Pikpíške (Picpus), ki se zatorej tudi Pikpiška skupščina imenuje. Mej Tokelauvskimi in Markeškimi otoki so Manihikijski z okoli 1600 prebivavci, ki so protestantje. Ravno tako protestantje so tudi prebivavi Kúkovih ali Hérvijevih otokov mej Tonškim kraljestvom in Tahitijskem otočjem. Teh je okoli 7400; imenujejo se navadno Rarotonganci po glavnem otoku Rarotonga ter so jako nadarjen rod, ki protestantskim misijonarjem

*) Tako Karl Emil Jung, Der Weltteil Australien, III. Abteilung, 191. Misijonski zemljevid, ki je ravno kar prišel na svetlo na Francoskem, pa kaže, kaker bi bili imenovani otoki edino katoliški.

mного pripomore k razširjevanju njihovega nauka mej drugimi otočani Tihega morja. Rarotonganci so do zdaj še sami svoji, ravno tako prebivavci zapadnih Društvenih otokov, tudi protestantje; ako bodo ščasoma prišli pod kako evropsko vladu, ne bo to skoraj da nobena druga kaker angleška, dasi bi jih radi dobili francozje, ki imajo že vsa otočja, ki so od tam proti vshodu in severju, namreč Vshodno Društveno ali Tahitijsko, Tubuaijsko, Mangarévsko ali Gembijerovo, Tuamótuvsko ali Paumótuvsko, kar je vse v Tahitijem apostoljskem vikarijatu, in Markeško, ki je poseben apostoljski vikarijat.

Glavni otok tega kraja, Tahiti, je kake 4 ali 5 dni voznje s parno ladjo od Apije proti sončnemu vshodu nekoliko na jug. Iz Tersta bi se potrebovalo do tja kakih 50 do 60 dni. Ta čudovito lep otok šteje do 10000 prebivavcev.

Glavno mestce otoka in vsega tamkajšnjega francoskega posestva je Papeiti (kar se piše tudi Papiete ali Papeéte) s kakimi 3000 prebivavci in dvema cerkvama, katoliško in protestantovsko. Tudi tukaj so bili namreč protestantovski misijonarji prvi; prišli so tja že leta 1797, katoliški pa še-le 1835, ko je bila večina prebivavstva vsaj po unanjem vže pridobljena za protestantovstvo. Kraljica Pomaré IV. je torej katoliške misijonarje sè silo vergla iz dežele. To delo je dalo francozom priliko, da so kraljico v strah prijeli ter jo prisilili francosko varstvo pripoznati čez svoje kraljestvo. In to jim še ni bilo zadosti. Že drugo leto, 1843, so kraljico odstavili. Bežala je na neko angleško barko, ki jo je peljala na mali otok Raiatéa, en dan daleč proti severu in zahodu. Tu je ostala, mej tem ko se je na Tahitiju vojska začela mej francozi in domačim narodom. Bili so se tri leta; naposled se je dobil izdajavec, ki je pokazal francozom skriven pot v gorsko terdnjavo Fatanúo. Ko vidijo Tahitijanci, da se ne morejo vbraniti, so se vdali na milost in nemilost. Prisegli so francozom zvestobo; tudi kraljica se je vernila. Francozi so ji pustili ime in čast, oblast so pa sebi prideržali. Leta 1877 je vmerla; nastopil je sin njen Ariiaúe pod imenom Pomare V. Njegovo navidezno kraljevanje pa ni bilo dolgo; 29. rožnega cveta 1880 je vse moje pravice prostovoljno odstopil francozom. Tahiti je zdaj neposredno francosko posestvo; ravno tako sosednji 5 ur proti zahodu oddaljen otok Eiméo *) ali Mooréa, ki ima blizu poldrugi tisoč prebivavcev. Moorea je glav-

*) V Jesenkovem Obč. zemljepisu str. 455 stoji pomotno: Cimeo.

nemu podoben otok in v lepoti in v rodovitnosti celo presega Tahiti. Prebivavci so sploh protestantje; katoliški misijon se je tu začel leta 1872. — Od Tahitija proti vshodu so na dolgo in široko raztreseni otoki Tuamotu ali Paumotu. Okoli 80 jih je, vendar niso vsi naseljeni. Francozi imajo nad njimi varstvo. Prebivavcev je na vseh vkup do 4000. Poglavitni mej temi otoki je Anáa, kjer imajo misijonarji stanovitno postajo v vasi Tuuhora; druge obiskujejo od časa do časa, kaker jim je mogoče. Ker je misijonarjev malo, otočiči so pa daleč raztreseni, po 30 do 40 milj eden od drugega, zato more obiskovanje le redko biti; vendar so neketeri, zlasti mej vshodnimi, popolnoma katoliški. Katoliški misijonarji so prišli na te otoke leta 1849; prej, od 1818 so poskušali protestantje za se jih pridobiti; celo mormoni so tukaj oznanjevali svoj smešni krivi nauk.

Mej vsemi otoki Tahitijskega apostolskega vikarijata so prvi sprejeli katoliško vero Gémabijerovi, ki se imenujejo po največem mej njimi tudi Mangaréva. To so štirje majhni otočiči od Tuamotuvskih proti jugu in vshodu prav blizu eden drugemu. Vsi skupaj merijo malo čez četert štirjaške milje ter imajo zdaj okoli 1200 prebivavcev, ki so po jeziku Rarotonganci. 5. velikega serpana 1834 so prišli tja katoliški misijonarji francoske skupščine presvetih Sere in konec leta 1835 so bili že vsi prebivavci kerščeni. Ali ti novi kristijani so bili še nagi in cerkev niso imeli, kaker le iz bičja. Eden misijonarjev P. Karet — Karéta so mu rekli mangarévjljani — se odpravi v Evropo, da poišče podpore. In ne zastoj. Vernil se je z obilnimi darovi in popolno obleko za vsakega posameznega. To je bil vesel dan na Mangarevi, kaker ga ni bilo prej ne potlej in ga pač tudi ne bo več. Spomin nanj živi še vedno mej ljudstvom v pesnih in povestih. 19. prosinca 1839 se je začela zidati prva kamenita cerkev. Zdaj imajo na glavnem otoku Mangarevi štiri, na ostalih treh otokih po eno. Na Mangarevi je tudi že mnogo let samostan, ki šteje do 80 domačih redovnic, sester presvetih Sere, ki vodijo deklinško šolo in opravljajo vedno češčenje pred svetim Rešnim Telesom. Nesreča za ta cvetoči misijon je pohujšanje, ki ga dajejo razuzdani evropejci, zlasti francozje, ki so leta 1871 tudi tej deželici vsilili svoje varstvo, deset let nato pa jo popolnoma vzeli v poželjive kremplje. Na Mangarevi se dobivajo namreč najlepši biseri in velika množina bisernih lupin; izvoznina, ki so jo postavili na te dragocenosti, bo nesla francozom; domači ljudje pa bodo ščasoma izgubili vse; sreča bo, ako ne izgube tudi vere.

Koliko hudega napravlja evropska lakomnost in razuzdanost

v tistih daljnjih krajih, tega nam je živa priča žalostni konec katoliškega misijona na Velikonočnem otoku. Ta otok se imenuje v tamkajšnjem domačem jeziku Rapanúi; vzdiguje se kaker izgubljen v neizmernem morju 250 nemških milj proti vshodu od Mangareve; 500 milj je še dalje do čilenskega primorja v južni Ameriki. Meri okoli dve štirjaški milj ter ima prijetno podnebje in rodovitno zemljo. Leta 1864 se je tu začel misijon, 14. velikega serpana 1868 pa so že kerstili vse prebivavce, okoli 800 duš. Lepa prihodnost se je kazala. Peklenski sovražnik je ni privoščil samotnemu otoku. Poslal je malopridnega francoskega kapitana, ki je tam začel razuzdano življenje, za ničevno ceno nakupil zemljo, otočane razdvojil in večino, ki je misijonarjem zvesta ostala, napadel s puškami in kanoni, ropal in pokončaval, kar so pridelali, in požigal in podiral njih koče. Tudi misijonska poslopja so pogorela 7. malega serpana 1870. Misijonarji so polje zopet obsadili in druga stanovanja si postavili. Ali komaj je bilo delo končano, berž je dal gerdoba hišo zopet podreti in polje vnovič popleniti in pomendrati; sploh ni odjenjal, dokler se niso misijonarji kervavečega serca odpeljali z nesrečnega otoka. Otočanov, koliker jih je šlo na ladjo, so odpeljali seboj na Mangarevo; 175 ljudi je gledalo jokaje za njimi, ker ni bilo več prostora za nje. Dvesto in edeninštiridesetero jih je poslal kapitan ko „prostovoljne delavce“ na Tahiti. — Kako je zdaj na Velikonočnem otoku, ne vemo; le to vemo: francoski kapitan je mertev, padel je s konja pijan ter si vlomil zatilnik.

V celem apostoljskem vikarijatu Tahítijskem je dandanašnji katoličanov okoli 6000, protestantov pa okoli 20000. Poleg teh je na Tahítiju tudi kakih 600 kitajcev, ki so budisti, in kakih 200 od drugod priseljenih malikovavcev. Katoličani imajo v vikarijatu dva škofa (provikarij na Mangarevi je namreč tudi škof), 18 mašnikov, 47 cerkev, 50 šol.

Na severu obširnega apostoljskega vikarijata Tahítijskega je Markeški. Markeško otočje, francosko posestvo, 200 milj od Tahítija proti severu in vshodu, meri malo čez 23 štirjaških milj ter ima zdaj okoli polšesti tisoč prebivavcev. To so mej vsemi otočni tihomorskimi najlepši ljudje, ali divji, nevsmiljeni in sploh človekožirci. K sreči za evropejce se jim zdi njih meso „preslano“. Katoliški misijonarji skupščine presvetih Serc delajo tu že več ko 40 let, pa še niso dosti dosegli; še manj pač protestantovski, ki so bili vže pred njimi tamkaj. Vender so se začeli kazati v poslednjem

času boljši vspéhi. Katoliški misijon ima poleg apostoljskega vikarija, ki ima svoj sedež na glavnem otoku Nuhuhiva, 9 mašnikov in neketere sestre; koliko je do zdaj katoličanov tam, ni znano, koliko protestantov, tudi ne. Večinoma so Markezanci še vedno malikovavci.

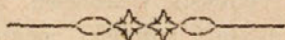
V severni polovici Tihega morja je apostoljski vikarijat Séndviški ali Havaijski, izročen kaker prejšnja dva francoski skupščini presvetih Serc. Otočje Havaijsko je od Markeškega 500 milj proti severu in zapadu, od velikega amerikeškega mesta San Fransisko proti jugu in zapadu 8 dni vožnje po parni ladji. To otočje meri malo menj kaker Kranjsko z Goriškim in Isterskim in šteje 8 otokov razne velikosti. Največi, Havai, je nekako tolik, kaker Gorenja Avstrija torej precej veči od Kranjskega. Četerti po velikosti, vender prvi po imenitnosti je Oahu; na njem je glavno mesto cellega otočja Honolúlu, stolica kralja Kalakaúa, tudi po naših krajih ne neznane. Kalakaúa je potoval namreč pred nekaj leti okoli sveta ter je bil mej drugim tudi v Rimu pri papežu, na Dunaju, v Berlinu, Parizu itd. Še letos so o njem poročali časopisi, ko je 12. svečana obhajal svoje kraljevo kronanje. Kalakaúa je protestant; ravno tako okoli 23 tisoč njegovih podložnih. Katoličanov je le malo menj, namreč okoli 22 tisoč. Havaijčani so (razen Vitijanov in Novokaledoncev) sè vsemi do zdaj omenjenimi tihomorskimi otočani, celo z Maóri na Novi Zelandiji, v bližnji sorodnosti. Jeziki vseh teh ljudi se eden od drugega nekako toliko razločijo, kaker naš od hervaškega, ruskega, poljskega ali češkega *); najstariši mej njimi kaže da je samoanski in v resnici poterjujejo tudi druge okoliščine, da se je ta zarod sè Samoanskega razselil po široko raztresenih otočjih, ki je zdaj po njih naseljen. Kako dolgo še bo, ne bi bilo pretežko prerokovati. Tudi v Havaijskem kraljestvu, kjer se je v poslednjih 60 letih iz malikovavstva in surovosti povzdignil na znatno višino kerščanske omike, izmira sè strahovito naglostjo in ptujci, evropejci, amerikanci, zlasti pa kitajci se naseljujejo v deželi. Glavno mesto Honolúlu je imelo po zadnjem štetju (leta 1878) 14114 prebivavcev, mej njimi mnogo ptujcev, ki imajo tu velike tergovske hiše. Cerkev je v mestu sedem, ena

*) Za zgled stoj tu začetek očenaša do „kaker v nebesih, tako na zemlji“ v markeškem jeziku: „E to matóu motúa i te áo, ía tápu to óe inóa, ía koúa ía óe te fenúa éi hakaiki, ía tápu to óe hinenáo i te fenúa néi mái to te áo atóa.“ — Preveč samoglasnikov in premalo soglasnikov, da bi se mogel jezik lep imenovati!

katoliška, ostale raznih protestantovskih verščin. Vseh katoliških cerkev in kapel v Havaijskem kraljestvu pa je 69, mašnikov poleg škofa 22. Posebnega spomina vreden mej malimi otoki havaijskimi je Molokai, kjer prebivajo sami gobavi; 7 do 8 sto jih je, mej njimi znatno število katoličanov. Pred nekaj leti se je tem zapuščenim siromakom in skerbi za njih duše popolnoma posvetil P. Damijan Devester (Deveuster), ki hoče pri njih ostati do konca življenja. Lani se mu je pridružil P. Albert Montitón, da tudi on mej nesrečnimi góbavci sklene svoje dni.

Do zdaj naštetih in popisani otoki, razen Nove Kaledonije, se imenujejo sè skupnim imenom Polinezija, to je, Mnogootočje. Ali poleg teh je v Tihem morju razen tistih, ki se k Aziji prištevajo, še mnogo otokov, katerih severni, od Havaijskega otočja proti zapadu in jugu raztreseni, se kličejo sè skupnim imenom Mikronézija, to je, Malootočje, južni ob severnovshodnem primorju avstrálske celine, pa Melanézija, to je, Černootočje, ker so prebivavci črne kože. Mej poslednjimi je obsežena tudi Nova Ginéja, največi otok na zemlji, veči ko celo naše cesarstvo. Vsa Melanezija, skupaj z malo Mikronezijo, meri toliko kaker Avstrija z Bosno in Hercégovino, Černo-Goró, Novim-Pazárom, Serbskim, Bolgarskim in Ruménijo. Pač velikanski prostor, ki je pa obsežen razen Nove Kaledonije ves v enem apostoljskem vikarijatu, in ta vikarijat, imenovan po Mikroneziji in Melaneziji, ima le tri duhovnike, redovnike skupščine naše Gospe presvetege Serca v Isudénu (Issoudun), kar je mesto zmerne velikosti, v središču francoske države. Že leta 1844 se je sicer skušalo katoliški misijon začeti v Melaneziji, ali divji čerenci so škofa, ki mu je imel biti prvi apostoljski vikarij, do smerti ranili, berž ko je stopil na zemljo. Pozneje se je izročil ta ternovi, terdi in pusti vinograd novi milanski misijonarski skupščini, ki ni tudi nič opravila. Naposled so se ga lotili omenjeni francoski mašniki. Lansko jesen so se naselili na otoku imenovanem nova Britanija. Našli so že tam evropske tergovske hiše in protestantovske katehiste z Vitijskega in Tonškega otočja. Za poslednje pa prebivavci ne marajo; žele si misijonarjev v dolgih oblačilih, to je, katoliških. Sploh so Novobritanci dobri in prijazni ljudje, le prav poredkoma se zgodi, da človeka spečejo in pojedó. Misijonarji imajo veliko upanje; o vseh njih se do zdaj seveda še ne more govoriti. Nova Britanija, ki ima potemtakem prva v tistih krajih zaslišati katoliško resnico, je ozek pa precej dolg otok, ki se vleče od zapada proti vshodu ter meri čez 452 štirjaških milj,

to je nekaj več kaker Štajersko, pa nekaj manj kaker Tirolsko. Zemlje je neznansko rodovitne, podnebja zmerno vročega; nezdrava torej za misijonarje Nova Britanija skoraj da ne bo. Ne more se pa to reči o Novi Gineji. Evropejce, ki so se približali tamkajšnjemu obrežju, je skoraj vse napadla merzlica, ravno tako katehiste z otokov južnega morja, ki so jih protestantovski misijonarji tja poslali; mnoge je tudi vmorila. Na Novi Gineji torej tudi protestantje do zdaj niso nič opravili, katoličani pa se še niso lotili dela. Tu kaker po drugih otokih v Melaneziji je še terda ledina; truda bo treba, potu in solz in pač tudi kervi, preden se bo preorala in obdelala! Vender se smemo veseliti, ako še enkrat ober-nemo oči po Avstraliji in njenem otočju. Katoliška cerkev se je tam v malo letih prelepo razcvela, in ako hočemo pravični biti, moramo pač reči, tudi protestantovski misijon je mnogo, v resnici mnogo storil za omiko in poboljšanje rodov, ki so še nedavno bili neumni malikovavci, vsem gerdobijam vdani, grozoviti človekožirci. Nahajajo se kajpak možje mej današnjimi slobodnjaki, ki misijonarje za vse to le v nič devljejo, ravno tako katoliške kaker protestantovske. O takih piše znani Dárvín, ki ne slovi ravno po vérnosti in veliki pobožnosti: „Taki presojevalci ne primerjajo stanja današnjega Tahítija s tem, kakeršno je bilo pred 20 leti. Ako potnik tako dela, je to gerda nehvaležnost. Kè bi se mu vtegnilo primeriti, da bi se mu ladja poterla na neznanem obrežju, bi pač goreče molil, da bi se bila delavnost misijonarska že do tja raztegnila“. —

Poglavja raznih nauk in spodbudljivih izrek brata Egidija.

Poglavje o sveti molitvi.

(Konec.)

Brat Egidij je rekel, da mora storiti človek v molitvi tako, kaker dober vitez stori v boju; če ga sovražnik zadene ali rani, vender ne gre precej iz boja, mariveč zoperstavi se moško, da zmaga sovražnika, da se more po zmagi veseliti slave in tolažiti; kè bi bil pa iz boja šel, kaker hitro je bil zadet ali ranjen, je gotovo, da bi bil osramočen in zaničevan in grajan. In tako podobno mo-

ramo storiti mi, to je, ne odtegniti se molitvi zavoljo vsake skušnjave, mariveč zoperstavimo se serčno, zakaj srečen je tisti človek, ki prestaja skušnjave, kaker govori apostelj; zakaj on bo dobil zato krono večnega življenja. Če se pa človek odtegne molitvi zavoljo skušnjav, je gotovo, da ga bo sovražnik njegov, hudič, osramotil in premagal in vžugal.

En brat je rekel bratu Egidiju: „Oče, jaz sem videl nekatere ljudi, ki so zadobili od Boga milost pobožnosti in solz v svojih molitvah; jaz pa ne morem čutiti nobene take milosti, ko molim Boga“. Temu je odgovoril brat Egidij: „Brat moj, jaz ti svetujem, da se trudi ponižno in zvesto pri svoji molitvi, ker se ne dobi sadu zemeljskega brez truda in brez dela, ki se mora storiti poprej; in tudi še po delu ne pride sad, ki se želi, precej, dokler ni prišel letni čas; in tako Bog ne da človeku pri molitvi precej teh milosti, dokler ne pride primeren čas in dokler ni duh očiščen od vsake mesene nagnjenosti in napake. Potemtakem, brat moj, ponižno delaj pri molitvi, zakaj Bog, ki je ves dober in milostiv, vsako stvar pozna in razloči, kar je najboljše, in keder pride pravi čas, ti bo dal dobri Gospod obilen sad tolažbe“.

En drugi brat je rekel bratu Egidiju: „Kaj delaš, brat Egidij? Kaj delaš, brat Egidij?“ In on mu je odgovoril: „Jaz delam slabo“. Oni brat je rekel: „Kaj slabega delaš?“ Nato se je obernal brat Egidij proti drugemu bratu ter mu je rekel tako-le: „Povej mi, brat moj, gdo, misliš ti, da je bolj hiter, ali naš Gospod in Bog, da nam dá svojo milost, ali mi, da jo sprejmemo?“ In oni brat je odgovoril: „Gotovo je, da je Bog bolj hiter, da nam daje svojo milost, kaker mi, da jo sprejmemo“. Tedaj je rekel brat Egidij: „Ali potemtakem dobro delamo?“ In oni brat je rekel: „Mariveč slabo delamo.“ In potem se je obernal brat Egidij k prvemu bratu ter je rekel: „Glej, brat, kako se očitno kaže, da delamo slabo; in res je, kar sem poprej odgovoril, to je, da delam slabo“.

Rekel je brat Egidij: „Mnogo del hvali in priporoča sveto pismo, to so dela vsmiljenja in druga sveta dela; pa ko je Gospod govoril o molitvi, je djal tako-le: Nebeški oče išče in hoče ljudi, kateri ga molijo na zemlji v duhu in v resnici.“ Tudi je rekel brat Egidij, da so resnični redovniki enaki volkovom, ker le redkokrat gredo vun mej ljudi, razen v veliki sili; pa potem se hitro podvizajo nazaj v svoja skrivališča brez dolgega pomujanja mej ljudmi, ali pogovarjanja. Dobra dela lepšajo dušo; pa izmej

vseh drugih najbolj lepša in razsvetljuje dušo molitev. En brat, tovariš in posebno zaupljiv prijatelj brata Egidija, je rekel: „Oče, pa zakaj ne greš katerikrat govorit o božjih rečeh, in učiti in za dušno zveličanje skrbet kristijanom?“ Temu je odgovoril brat Egidij: „Brat moj, jaz hočem bližnjemu zadostiti s ponižnostjo in brez škode svoje duše, to je z molitvijo“. In oni brat mu je rekel: „Vsaj bi šel katerikrat obiskat svojo žlahto“. In brat Egidij je odgovoril: „Ali ne veš, da govori Gospod v evangeliju: Gdor zapusti očeta in mater, brate, sestre, premoženje zavoljo mojega imena, tisti dobi nazaj stoterno?“ In potem je rekel: „En imeniten mož je vstopil v red bratov, čiger bogastvo je bilo vredno morebiti šestdeset tisoč lir. Potemtakem čakajo veliki darovi tiste, kateri zavoljo Boga pustijo velike reči, ker jim da Bog stokrat toliko. Pa mi, ki smo slepi, keder vidimo kakega človeka v čednosti in milosti pri Bogu, ne moremo razumeti njegove popolnosti z našo nepopolnostjo in slepotó. Kè bi bil pa kateri človek resnično duševen, bi komaj katerikrat hotel koga videti ali slišati, razen v veliki sili; zakaj resnično duševen človek vedno želi ločen biti od ljudi in sklenjen ostati z Bogom v kontemplaciji.“ Tedaj je rekel brat Egidij enemu bratu: „Oče, rad bi vedel, kaj je to, kontemplacija?“ In oni brat je odgovoril: „Oče, jaz tudi ne vem tega“. Nato je rekel brat Egidij: „Meni se zdi, da je stopnja kontemplacije neki božji ogenj in neka sladka pobožnost svetega Duha in neka zamaknjenost in neka vzdignjenost duše vpijanjene v gledanju tiste neizrekljivo ljubeznjive božje sladkosti, in neko sladko, tiho in prijetno razveseljevanje duha, ki je prevzet in prešinjen z velikim občudovanjem slavnih visocih nebeških reči, in neko žareče notranje čutilo tiste slave, nebeške in nepopisljive“.

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo:

sestra Jozefa (Marija) Bazarič, tretjerednica goriške skupščine, vmerla 9. rožnega cveta;

s. Neža (Anastazija) Hudmav, br. Jurij (Anton) Plut, s. Kristina (Margareta) Romšak, nazarske skupščine.

Tudi se lepo priporočajo: neka tretjerednica ljubljanska v svoji dolgi, hudi bolezni, neki mladenič na Goriškem o volitvi stanu.
